

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/218/2021
Identifikačné číslo spisu:	2116223087
Dátum vydania rozhodnutia:	30.11.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Halušková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:2116223087.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Bytové družstvo v Trnave, so sídlom Ludvíka van Beethovena 26, 917 08 Trnava, IČO: 00 175 480, zastúpeného UNITED LAWYERS, advokátska kancelária, s. r. o., so sídlom Mliekarenská 2, 821 09 Bratislava, IČO: 36 662 291, proti žalovanému Prima banka Slovensko, a.s., so sídlom Hodžova 11, 010 11 Žilina, IČO: 31 575 951, zastúpenému SEDLAČKO & PARTNERS, s. r. o., so sídlom Štefánikova 8, 811 05 Bratislava, IČO: 36 853 186, o zaplatenie 1.011,08 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 22Csp/86/2017, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave zo dňa 28. septembra 2020 sp. zn. 23Co/185/2019 takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trnave zo dňa 28. septembra 2020 sp. zn. 23Co/185/2019 z r u š u j e a vec vracia Krajskému súdu v Trnave na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trnava (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo dňa 15. marca 2019 sp. zn. 22Csp/86/2017 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 511,68 eur s 5 % úrokom z omeškania ročne od 17.10.2016 do zaplatenia, do troch dní od právoplatnosti rozsudku (I. výrok), v prevyšujúcej časti súd žalobu zamietol (II. výrok) a rozhodol, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo (III. výrok). Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že predmetom konania bolo vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 1.011,08 eur vzniknutého v období od 15.12.2011 do 21.01.2014 neoprávneným zvýšením úrokovej sadzby termínovaného úveru z 1,75 % na 2,5 % ročne v dôsledku zmeny posúdenia miery rizika klienta žalovanou bankou. Súd prvej inštancie aplikujúc § 52, § 53 ods. 1, § 54 ods. 2, § 451 ods. 2, § 100 ods. 1, § 107 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), § 1 ods. 3 písm. r), § 24a zák. č. 129/2010 Z. z., § 6 ods. 2 písm. a), § 8a ods. 7, § 8b ods. 1, § 9 ods. 2, ods. 7 zák. č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov (ďalej len „ZoVB“) uviedol, že dňa 16.12.2008 vlastníci bytov v bytovom dome na B. L. XX-XX, C., zastúpení žalobcom ako správcom bytového domu uzavreli zmluvu o termínovanom úvere č. XX/XXX/XX so žalovanou bankou (v čase uzavretia zmluvy pod obchodným menom Dexia banka Slovensko a. s.). Okresný súd vzťah založený zmluvou o termínovanom úvere medzi vlastníckmi bytov ako dlžníkmi a bankou ako veriteľom posúdil ako vzťah spotrebiteľský, ktorý nie je priamo podriadený zvýšenej hmotnoprávnej

ochrane priznanej zák. č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch, ale podľa § 24a sa vybrané ustanovenia zákona o spotrebiteľských úveroch pri poskytovaní úveru vlastníkom bytov a nebytových domov na opravu, rekonštrukciu alebo modernizáciu spoločných častí, spoločných zariadení a príslušenstva domu aplikujú. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že právo žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia vzniklo, avšak žalobou uplatnený nárok je v časti premlčaný z dôvodu uplynutia trojročnej objektívnej premlčacej doby. K zvýšeniu úrokového rozpätia žalovaným došlo na základe aplikácie bodu 5.5 zmluvy o termínovanom úvere č. XX/XXX/XX zo dňa 16.12.2008, ktoré okresný súd vyhodnotil ako absolútne neplatné z dôvodu, že neumožňuje spotrebiteľom predpokladať obsah zmien úrokovej sadzby, ktoré môžu nastať v budúcnosti pre neurčitosť pojmu „miera rizika klienta“, ktorý nie je nikde v zmluve vysvetlený a špecifikovaný. Ustanovenie totožného znenia posúdil za neprijateľné aj Krajský súd v Žiline rozsudkom zo dňa 18.04.2018; jeho určenie je v zmysle § 305 a 306 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) záväzné pre každého.

1.1. Pri posudzovaní plynutia objektívnej premlčacej doby okresný súd nedospel, na rozdiel od tvrdení žalobcu, k záveru, že k vzniku bezdôvodného obohatenia žalovaného došlo úmyselne; okresný súd preto zisťoval, či márne neuplynula objektívna trojročná premlčacia doba. Poukázal na to, že táto plynula pri jednotlivých splátkach termínovaného úveru samostatne dňom ich zaplatenia. Posledná splátka bola vykonaná dňa 20.01.2014; jej poskytnutím došlo k zániku úverového vzťahu predčasným splatením zostatku istiny úveru, úrokov a poplatkov v sume 53.851,85 eur. Žaloba bola na okresný súd doručená dňa 19.10.2016, preto žalobou žiadaný nárok spočívajúci v splácaní vyšších splátok termínovaného úveru po doručení oznámenia o zvýšení úrokového rozpätia s účinnosťou od 15.12.2011 do 20.09.2013 vrátane je premlčaný vo všeobecnej premlčacej dobe. Po nerozporovaní žalovaného prepočtu výšky anuit mal za to, že žalobca plnil z neplatnej časti zmluvy dňa 21.10.2013 o 36,42 eur viac, dňa 20.11.2013 o 35,02 eur viac, dňa 20.12.2013 o 34,81 eur viac, dňa 20.01.2014 o 36,12 eur viac a pri vyplatení zostatku úveru o 405,73 eur viac, ako by platil v prípade nezvýšenia úrokového rozpätia z 1,75 % na 2,5 %. Celkovo tak bezdôvodné obohatenie žalovaného spočívalo v sume 511,68 eur, ktorú uložil žalovanému zaplatiť a v prevyšujúcej časti uplatneného nároku žalobu ako nedôvodnú zamietol.

1.2. Za okamih rozhodný pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby považoval súd prvej inštancie doručenie Oznámenia Národnej banky Slovenska zo dňa 25.08.2016 do dispozičnej sféry žalobcu. Nestotožnil sa s tvrdením žalovaného, že správca mal vedomosť o zmene celkovej revizibilnej úrokovej sadzby už z písomnej korešpondencie medzi žalovanou bankou a žalobcom týkajúcej sa skutkovo totožnej veci bytového domu Č. XX-XX M. C. zo dňa 24.06.2014. Okresný súd pripomenul, že súdy opakovane rozhodujú, že v spotrebiteľských sporoch o vydanie bezdôvodného obohatenia nie je možné naviazať plynutie subjektívnej premlčacej doby na okamih predpokladu, kedy oprávnená osoba mohla relevantné skutkové okolnosti vedieť resp. sa mohla alebo mala o nich vedieť, ak by vynaložila potrebnú starostlivosť. Rozhodujúca je len skutočná vedomosť spotrebiteľa, ktorú správca zastupujúci vlastníkov bytov nadobudol doručením Odpovede NBS o prešetrení jeho sťažnosti a žiadosti o preskúmanie postupu banky. Vzhľadom na podanie žaloby dňa 19.10.2016 k márnemu uplynutiu dvojročnej subjektívnej premlčacej doby nedošlo.

1.3. Pri rozhodovaní o úroku z omeškania vychádzal súd prvej inštancie z § 517 ods. 2 a § 563 OZ, výzvy žalobcu zo dňa 04.10.2016 na vydanie bezdôvodného obohatenia a jej doručenia žalovanému dňa 12.10.2016. Žalobca si uplatnil úrok z omeškania od 17.10.2016 v zákonnej výške, preto mu ho okresný súd v súlade s § 3 nar. č. 87/1995 Z. z. priznal zo sumy 511,68 eur do zaplatenia.

1.4. O trovách konania okresný súd rozhodol podľa § 255 ods. 2 CSP, keď náhradu trov konania pomerne rozdelil. Žalobca bol v spore úspešný v rozsahu 50,61 % a žalovaný bol v spore úspešný vo výške 49,39 %, čistý úspech žalobcu je 1,22 %. Z uvedeného dôvodu súd prvej inštancie žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov konania.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom zo dňa 28. septembra 2020 sp. zn. 23Co/185/2019 po tom, čo odvolanie podal žalobca aj žalovaný, rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietol (I. výrok) a žalovanému priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v plnom rozsahu. O výške náhrady trov odvolacieho konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti tohto rozsudku, a to samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (II. výrok). Odvolací súd po podrobnej rekapitulácii dôvodov rozsudku súdu prvej inštancie uviedol, že súd prvej inštancie dospel k správnym skutkovým zisteniam, vec však nesprávne právne posúdil (nesprávne

ustálil začiatok plynutia subjektívnej premlčacej lehoty žalobcu na podanie žaloby), odvolanie žalovaného je potom dôvodné a rozsudok súdu prvej inštancie bolo potrebné zmeniť a žalobu zamietnuť.

2.1. Podľa názoru odvolacieho súdu bol záver súdu prvej inštancie o absolútnej neplatnosti bodu 5.5. zmluvy o termínovanom úvere, a tým aj konštatovanie o nároku žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia, predčasné. Aj keby ale odvolací súd pripustil, že by uvedené ustanovenie malo byť absolútne neplatné, čo by malo za následok vznik bezdôvodného obohatenia žalovaného na úkor vlastníkov bytov za obdobie od 15.12.2011 do 21.01.2014 o sumu 1.011,08 eur, nárok žalobcu je premlčaný. Objektívna trojročná premlčacia doba v prípade splácania úveru plynula pri jednotlivých splátkach samostatne dňom ich zaplatenia (posledná splátka bola zaplatená 20.01.2014). Žalobca podal žalobu 19.10.2016, takže z hľadiska trojročnej premlčacej lehoty nebol premlčaný nárok žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia splátkami, ktoré zaplatil žalovanému po dátume 19.10.2013. Odvolací súd sa nestotožnil s názorom žalobcu, že išlo o úmyselné konanie žalovaného a je potrebné aplikovať desaťročnú premlčaciu dobu. Žalobca musí preukázať, že v čase, kedy došlo k obohateniu, mal žalovaný úmysel získať majetkový prospech na jeho úkor. Podľa názoru odvolacieho súdu v priebehu splácania splátok žalovaným až do skončenia záväzkového vzťahu medzi stranami sporu (20.01.2014) neexistovalo žiadne rozhodnutie, z ktorého by malo byť žalovanému zrejme, že jednostranné zvyšovanie úrokovej sadzby v súlade s uzavretou zmluvou z dôvodu zmeny miery rizika klientov (vlastníkov bytov) by malo byť protiprávnym konaním, v rozpore so zmluvou alebo s právnym predpisom, preto nebolo možné dospieť k záveru, že išlo o úmyselné konanie žalovaného.

2.2. Pre začiatok plynutia subjektívnej dvojročnej lehoty je rozhodné, kedy sa oprávnený v konkrétnom prípade skutočne dozvie, že došlo na jeho úkor k získaniu bezdôvodného obohatenia a kto ho získal (nie je rozhodné, že mal možnosť sa potrebné skutočnosti dozvedieť skôr). Žalobca ako správca bytových domov vstupoval za vlastníkov bytov v rôznych bytových domoch do viacerých záväzkových vzťahov so žalovaným (na odvolacom súde boli aktuálne vedené tri podobné spory). Žalovaný preukázal, že žalobca s ním začal komunikovať o probléme listom zo dňa 26.05.2014, v ktorom konštatuje, že mu je známa zmena úrokového rozpätia. Odvolací súd sa v otázke posudzovania začiatku plynutia subjektívnej premlčacej lehoty na podanie žaloby stotožnil s argumentáciou žalovaného aj s poukazom na tvrdenie žalobcu v žalobe, že mal vedomosť o zvýšení úrokového rozpätia aj z oznámenia z 01.12.2011. Žalobca začal spochybňovať doručenie oznámenia až po vznesení námietky premlčania žalovaným. Podľa názoru odvolacieho súdu pri posudzovaní začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby žalobcu nebolo podstatné, že písomná komunikácia iniciovaná žalobcom (list zo dňa 26.05.2014 a odpoveď žalovaného z 24.06.2014) o riešení problému jednostranného zvýšenia úrokového rozpätia pred podaním žaloby sa týkala iného bytového domu, pretože posúdenie právnej otázky, že oprávnený sa skutočne dozvedel o tom, že došlo na jeho úkor k získaniu bezdôvodného obohatenia a kto ho získal, bolo vo všetkých prípadoch rovnaké (záviselo od posúdenia skutočnosti, či tak žalovaný mohol, alebo nemohol urobiť). Z uvedených dôvodov žalobcovi začala podľa odvolacieho súdu dvojročná subjektívna premlčacia lehota na uplatnenie nároku na súde plynúť najneskôr 26.05.2014 a uplynula 26.05.2016. Ak žalobca podal žalobu 19.10.2016, urobil tak po uplynutí dvojročnej subjektívnej premlčacej lehoty a vzhľadom na vznesenú námietku premlčania bolo nevyhnutné žalobu zamietnuť.

2.3. Odvolací súd sa (v bode 50.) nestotožnil s právnym názorom žalobcu o rozpore vznesenej námietky premlčania s dobrými mravmi. Uviedol, že aplikácia § 3 ods. 1 OZ v prípade výkonu práva, ktoré účastníkovi priznáva priamo právny predpis, prichádza do úvahy len vo výnimočných prípadoch, pretože zákonný (teda použiteľný vo vzťahu k akémukoľvek právu, ktoré sa podľa zákona premlčuje) inštitút premlčania prispieva k istote v právnych vzťahoch. Prejednávaný spor nie je výnimočným prípadom hlavne z dôvodu, že za spotrebiteľov, vlastníkov jednotlivých bytov pri uzatváraní zmluvy konal žalobca ako správca, právnická osoba, ktorej postavenie a pôsobnosť upravuje osobitný zákon (zák. č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov) a pri správe bytových domov správcom sa predpokladá určitá profesionalita. Ustanovenie § 8b ods. 3 ZoVB (v znení účinnom ku dňu uzavretia zmluvy) napríklad žalobcovi pri obstarávaní služieb a tovaru ukladá povinnosť dojednať čo najvýhodnejšie podmienky, aké sa dali dojednať v prospech vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome. Žalobca je ako právnická osoba založená výlučne za účelom správy bytových domov povinný hospodáriť s majetkom vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome s odbornou starostlivosťou v súlade s podmienkami zmluvy o výkone správy (§ 8b ods. 2 písm. a/ ZoVB). Bolo preto dôvodné od žalobcu vyžadovať, aby sledoval všeobecne známe zákonné lehoty na včasné uplatnenie nároku. Z

týchto dôvodov nebolo možné dospieť k záveru, že by uplatnená námietka premlčania žalovaného bola v rozpore s dobrými mravmi.

2.4. Odvolací súd konštatoval, že úspešný žalovaný má voči žalobcovi podľa § 255 ods. 1 CSP a § 396 ods. 1 CSP nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v plnej výške, keď neboli dané žiadne dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré by odôvodňovali výnimočné nepriznanie náhrady trov konania (§ 257 CSP).

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) explicitne tvrdiac existenciu dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f/ CSP. Navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Navrhol odklad právoplatnosti a vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia.

3.1. Dovolateľ vytkol rozsudku odvolacieho súdu nepreskúmateľnosť, nedostatok odôvodnenia a arbitrárnosť. Namietol tiež porušenie povinnosti zdržať sa používania neprijateľnej zmluvnej podmienky vyslovenej iným súdnym rozhodnutím danej v § 305 a 306 CSP (rozsudok Okresného súdu Žilina sp. zn. 18C/341/2013 zo dňa 03. júla 2015 v spojení s rozhodnutím vydaným Krajským súdom v Žiline v konaní sp. zn. 7Co/563/2015). Nesúhlasil so závermi súdov, že nedošlo k vzniku úmyselného bezdôvodného obohatenia v kontexte § 53a OZ. Tvrdil, že sa odvolací súd nevysporiadal s odvolacou námietkou o vznesení námietky premlčania žalovaným v rozpore s dobrými mravmi resp. vysporiadal sa s ňou len stroho z dôvodu, že žalobca nevystupoval v postavení spotrebiteľa, ale v postavení podnikateľského subjektu; v tejto súvislosti dovolateľ poukázal na rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 176/2011 a IV. ÚS 542/2013. Za dovolací dôvod (bez ďalšieho vysvetlenia na podmienky prejednávaneho sporu) žalobca považoval vzájomnú kolíziu zásady právnej istoty, reprezentovanej námietkou premlčania vznesenou dodávateľom služieb a legitímneho očakávania vo forme rešpektovania zásady nikto sa nesmie obohacovať na škodu iného.

3.2. Dovolací súd aplikujúci ustanovenie § 124 CSP posudzoval dovolanie podľa jeho obsahu a v snahe autenticky porozumieť textu dovolania ako celku (viď nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 15/2021 z 25. mája 2021 alebo jeho nález sp. zn. I. ÚS 336/2019 z 09. júna 2020) dospel k záveru, že žalobca namieta aj nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom. Namietol totiž (na str. 9 dovolania) nesprávnu aplikáciu § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka, keď (na str. 15 dovolania) uviedol, že dovolacím dôvodom je zásadný odklon od ustálenej súdnej praxe v spotrebiteľských veciach pri posúdení začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby; poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/67/2011.

3.3. Za dôvody hodné osobitného zreteľa odôvodňujúce odklad právoplatnosti aj vykonateľnosti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom okresného súdu dovolateľ označil spotrebiteľský charakter sporu, reálne poškodenie spotrebiteľov, ktorí banke plnili viac ako mali a dosiahnutie spravodlivosti v súdnom konaní.

4. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu navrhol jeho odmietnutie uplatniac si nárok na náhradu trov konania. Žalobca prezentuje svoju subjektívnu nespokojnosť s právnymi závermi dovolacieho súdu. S dovolateľom namietanými argumentmi sa odvolací súd vysporiadal. Ak dovolateľ namieta, že nedostatočné odôvodnenie rozsudku je spôsobené nesprávnym právnym posúdením, nejde o vadu zmätočnosti, ale o „zastretie“ dovolacieho dôvodu podľa § 421 CSP. Žalovaný doplnil, že nespochybnil výskyt určitého spotrebiteľského prvku v spore. Postavenie správcu ako podnikateľa a profesionála upravujú osobitné zákony (ZoVB a zák. č. 246/2015 Z. z.). Pri výkone správy bytových domov správcom sa podľa nich prezumuje náležitá miera odbornosti. Dojednanie zmluvy bolo povinnosťou správcu, ktorý je so žalovaným v rovnocennom postavení. V dôsledku toho nemožno prenášať zodpovednosť za formuláciu ustanovení iba na banku. Ak žalobca tvrdí, že existuje rozhodnutie, ktorým bol čl. 5.5 zmluvy o úvere vyhlásený za neprijateľnú zmluvnú podmienku a má ísť o rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 7Co/563/2015 resp. 7Co/13/2018, tieto rozhodnutia v identickej veci boli dovolacím súdom zrušené. Uvedené ustanovenie zmluvy nebolo doposiaľ určené (ani určované) za neprijateľnú zmluvnú podmienku v žiadnom spore s iným správcom. V žalobcom uvádzanom prípade išlo vždy o bežný spotrebiteľský úver poskytnutý fyzickým osobám. S argumentáciou žalobcu ohľadom rozporu námietky premlčania s dobrými mravmi a začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby sa odvolací súd vysporiadal správne.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej aj „najvyšší súd“ príp. „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

6. Dovolací súd sa najskôr zaoberal prípustnosťou a dôvodnosťou dovolania podaného podľa § 420 písm. f/ CSP. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti jeho strán, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia a na jeho riadne odôvodnenie, zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Porušením práva na spravodlivý proces treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca.

7. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v sebe zahŕňajú aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a nie sú prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov. Súd má povinnosť presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutie náležite odôvodniť (§ 220 CSP, I. ÚS 243/2007), pritom starostlivo prihliadnuť na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli strany sporu. Všeobecný súd by mal v argumentácii obsiahnutej v odôvodnení rozhodnutia dbať aj na jeho celkovú presvedčivosť. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa námietkami, argumentmi a návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko z 29. apríla 1993, Séria A, č. 254-B, str. 49, § 30). O arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide aj vtedy, ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

8. Dovolateľ vyvodzoval porušenie svojho práva na spravodlivý proces v prvom rade zo skutočnosti, že odvolací súd „opomenul § 53a OZ a aplikáciu § 305 a 306 CSP.“

8.1. Ustanovenie § 53a bolo do Občianskeho zákonníka doplnené zákonom č. 575/2009 Z. z. účinným od 01.03.2010. Podľa prechodného ustanovenia § 879l sa ustanoveniami tohto zákona spravujú právne vzťahy vzniknuté do 28. februára 2010; vznik týchto právnych vzťahov, ako aj nároky z nich uplatnené pred 01. marcom 2010 sa posudzujú podľa doterajších predpisov. V zmysle § 53a OZ ak súd právoplatne rozhodne o určitej zmluvnej podmienke uvedenej či už priamo v spotrebiteľskej zmluve, alebo v prílohe k zmluve, že je neplatná, nesmie ju dodávateľ viac používať ani vo vzťahu k iným spotrebiteľom a musí ju zo svojich zmlúv vypustiť. Rovnakú povinnosť má dodávateľ aj v prípade, ak súd rozhodol o vydaní bezdôvodného obohatenia, náhrade škody alebo o primeranom finančnom zadošťučinení v dôsledku podmienky, ktorá bola neplatná. Takéto rozhodnutie súdu však vždy predpokladá najprv rozhodnúť o neplatnosti zmluvnej podmienky.

8.2. Ustanovenie § 305 ods. 1 veta druhá CSP stanovuje povinnosť súdu, ak žalobe vyhovie, určiť vo výroku neprijateľnosť zmluvnej podmienky a znenie tejto zmluvnej podmienky výslovne uviesť alebo vo výroku určiť, že obchodná praktika je nekalá; inak súd žalobu zamietne. Odsek 3 tejto právnej úpravy znie: „Ak súd určí neprijateľnosť zmluvnej podmienky alebo určí, že obchodná praktika je nekalá, zakáže žalovanému používať túto zmluvnú podmienku alebo zmluvnú podmienku s rovnakým významom vo

všetkých spotrebiteľských zmluvách alebo v iných zmluvných dokumentoch súvisiacich so spotrebiteľskou zmluvou alebo žalovanému zakáže používať nekalú obchodnú praktiku“. Podľa § 306 CSP je výrok právoplatného rozsudku podľa § 305 je záväzný pre každého.

9. Na margo argumentácie dovolateľa ustanoveniami §§ 305 a 306 CSP dovolací súd tiež poukazuje na systematické zaradenie uvedenej právnej úpravy v druhej hlave tretej časti Civilného sporového poriadku upravujúcej konanie o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach, ktoré je konaním mimo konkrétneho konania (porovnaj označenie ako konanie o abstraktnej kontrole), teda mimo rámca sporu medzi spotrebiteľom a dodávateľom. Pripomenúť treba, že abstraktná kontrola neprijateľnosti zmluvných podmienok prebieha na podnet špecificky legitimovaných subjektov (§ 302 CSP) a so špecifickými účinkami tohto rozsudku (záväznosť pre každého). Navyše, na prejednanie sporu o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach sú kauzálné príslušné 3 krajské sudy, medzi ktoré Krajský súd v Žiline nepatrí.

10. Možnosť súdu vysloviť neúčinnosť zmluvnej podmienky aj v individuálnom prípade a s účinkami inter partes zostáva v režime spotrebiteľského sporu zachovaná prostredníctvom § 298 CSP. K výtke dovolateľa, že sudy nižších inšancií uvedené ustanovenie zákona neaplikovali, dovolací súd zdôrazňuje, že sudy majú takúto možnosť, nie povinnosť (por. „súd môže“). Navyše, nosným dôvodom zamietnutia žaloby bolo premlčanie práva. K tomu najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 6Cdo/127/2017, na ktorý sa odvoláva dovolateľ uviedol, že štandardným prostriedkom ochrany spotrebiteľa je rozsudok o určení konkrétnej zmluvnej podmienky za neplatnú z dôvodu jej neprijateľnosti v individuálnej veci, bez toho, aby boli dotknuté práva z premlčania.

11. Vzhľadom na východiská uvedené v 8. - 10. bode tohto uznesenia dovolací súd zdôrazňuje, že závery konania vedeného na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 18C/341/2013 (rozsudok zo dňa 03.07.2015) a na Krajskom súde v Žiline pod sp. zn. 7Co/563/2015 rozsudok z 10.02.2016), resp. (po zrušení rozhodnutia dovolacím súdom dňa 25.10.2017 uznesením sp. zn. 4Cdo/223/2016) pod sp. zn. 7Co/13/2018 (rozsudok zo dňa 18.04.2018, zrušený uznesením najvyššieho súdu zo dňa 21.10.2020 sp. zn. 4Cdo/141/2020) neboli prijaté v spore o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach. Ani rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/446/2013 (ktorého právna veta sa zaoberá podmienkami prípustnosti dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu potvrdzujúcemu rozsudok, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky a povinnosťou súdu vyjadriť záver o neplatnosti zmluvnej podmienky vo výrokovej časti rozsudku) nebol vydaný v konaní o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach. Navyše, aj v poradí druhé rozhodnutie Krajského súdu v Žiline zo dňa 18.04.2018 sp. zn. 7Co/13/2018 bolo zrušené uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 21. októbra 2020 sp. zn. 4Cdo/141/2020. V čase zániku právneho pomeru strán sporu 20.01.2014 (ako konštatoval odvolací súd) nijaké právoplatné rozhodnutie podľa § 53a OZ o zmluvnej podmienke dohodnutej v bode 5.5. zmluvy o termínovanom úvere vydané nebolo.

12. Dovolací súd nezistil, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu je nezrozumiteľné v otázke premlčania. Odvolací súd sa podrobne zaoberal plynutím objektívnej (body 45. - 47. jeho rozsudku) aj subjektívnej premlčacej doby (body 51. a 52. odvolacieho rozsudku), jasne a zrozumiteľne uviedol východiská svojich úvah aj závery, ku ktorým na základe dokazovania vykonaného súdom prvej inštalácie dospel; uvedené platí aj vo vzťahu k odvolacej námietke o úmyselnom bezdôvodnom obohatení (bod 49.) a tvrdenom rozpore vznesenia námietky premlčania s dobrými mravmi (bod 50. rozsudku odvolacieho súdu). Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. IV. ÚS 542/2013, na ktoré sa odvoláva žalobca uviedol, že: „V rozpore s dobrými mravmi môže byť len taký výkon práva účastníkom v občianskom súdnom konaní, ktorý je výrazom zneužitia tohto práva na úkor druhého účastníka konania, pričom vo vzťahu ku vznesenej námietke premlčania môže o takýto prípad ísť len vtedy, ak druhý účastník konania márne uplynutie premlčacej doby nezavinil a voči nemu by za tejto situácie priznanie účinkov premlčania bolo neprimerane tvrdým postihom“. Najvyšší súd nezistil, že by sa odvolací súd, ako tvrdí dovolateľ, vysporiadal s odvolacou námietkou o vznesení námietky premlčania žalovaným v rozpore s dobrými mravmi len stroho z dôvodu, že žalobca nevystupoval v postavení spotrebiteľa, ale v postavení podnikateľského subjektu. Odvolací súd v súlade s faktom, že žalobca je

ako správca bytového domu nositeľom povinnosti hospodáriť s majetkom vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome s odbornou starostlivosťou, súčasťou ktorej je aj sledovanie všeobecne známych zákonných lehôt na včasné uplatnenie nároku konštatoval, že prejednávaná vec nie je výnimočný prípad umožňujúci posúdiť realizáciu práva vzniesť námietku premlčania za odporujúcu dobrým mravom. Takéto odôvodnenie nie je v rozpore s vyššie citovaným právnym názorom ústavného súdu. Dovolací súd však pripomína, že nie je súdom skutkovým, preto nemôže skúmať vecnú správnosť skutkových zistení súdov nižších inštancií, ale vzhľadom k uplatnenému dovolaciemu dôvodu, ktorým je viazaný, preskúmava iba dostatočnosť, zrozumiteľnosť a celkovú argumentačnú udržateľnosť ich rozhodnutí. Predmetné odvolacie námietky dovolateľa uvedené v jeho odvolaní boli súdmi v základnom konaní dostatočným spôsobom odôvodnené (viď bod 2. tohto uznesenia) a nebolo potrebné na ne dať širšiu odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie. V súlade s § 393 ods. 2 a § 220 ods. 2 CSP dovolací súd uzatvára, že nezistil porušenie uvedených zákonných ustanovení. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil podľa predstáv dovolateľa, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je tento prípad. Rovnako dovolací súd nezistil dovolateľom tvrdené potláčanie a spochybňovanie spotrebiteľského prvku v konaní súdmi. Z obsahu súdneho spisu, zo spôsobu vedenia konania aj z odôvodnení rozsudkov okresného aj krajského súdu nad všetku pochybnosť vyplýva presný opak - že súdy mali počas celého konania na zreteli spotrebiteľský charakter súdneho sporu. Odvolací súd vychádza z rozsudku súdu prvej inštancie, ktorý na základe námietky žalovaného podrobne vysvetlil, v čom spočíva spotrebiteľský charakter sporu (bod 2. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu).

13. Pretože konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté dovolateľom namietanou vadou vyplývajúcou z § 420 písm. f/ CSP, dovolací súd pristúpil k posúdeniu dovolania aj z hľadiska ďalšieho uplatneného dovolacieho dôvodu - nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom.

14. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Výpočet dôvodov uvedených v § 421 ods. 1 CSP je taxatívny. Všetky dôvody prípustnosti dovolania, ktoré sú vymenované v tomto ustanovení, sa vzťahujú na právnu otázku, ktorej vyriešenie viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu.

15. Dovolateľ za právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, považoval otázku posúdenia začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia. Poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/67/2011, ktorého právna veta znie: „Oprávnený sa dozvie o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor obohatil vtedy, keď skutočne (preukázateľne) zistí skutkové okolnosti, na základe ktorých môže podať žalobu o vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia, t. j. keď nadobudne vedomosť o rozsahu bezdôvodného obohatenia a o osobe obohateného, a to bez ohľadu na to, že sa o týchto skutočnostiach mohol dozvedieť aj skôr. To, kedy sa oprávnený dozvedel (dospel k záveru), ako takýto jeho nárok, vyplývajúci z týchto skutkových okolností, možno právne kvalifikovať, nie je pri posudzovaní okamihu začatia plynutia subjektívnej premlčacej doby vôbec relevantné.“

16. Z obsahu dovolania aj súdneho spisu vyplýva, že žalobca dňa 26.05.2014 zaslal žalovanému žiadosť o doloženie týkajúcu sa zmeny úrokovej sadzby v dôsledku zmeny rizika klienta. Žalobca touto písomnosťou okrem prejavu nesúhlasu klienta s ročným vyúčtovaním nákladov na údržbu a opravu bytového domu družstvom, do ktorého sa premieta zvýšený úrok, požiadal banku, aby doložila, akou metódou alebo akým spôsobom hodnotila mieru rizika klienta, ako dospela k hodnote 3 % p. a., čo predstavuje nárast o 50 % oproti predchádzajúcej hodnote 2 % p. a.. Žalovaný v odpovedi listom zo dňa 24.06.2014 uviedol, že správca banky do 31.01. nedoručil správu o svojej činnosti, vyúčtovanie použitia fondu prevádzky údržby a opráv bytového domu, špecifikáciu objemu pohľadávok a záväzkov

vzniknutých v súvislosti s vlastníctvom bytov a nebytových priestorov v bytovom dome a aktuálny zoznam vlastníkov a neplatičov do 31.01. tak, ako sa zaviazal v zmluve, čo banka v zmysle interných pravidiel vyhodnotila znížením miery rizika klienta o dva stupne. Dovolateľ poukázal aj na to, že banka v liste uviedla: „Z tohto vyčíslenia je zrejmé, že klientovi našim prehodnotením miery rizika k septembru 2112 nedošlo k zvýšeniu nákladov z dôvodu zvýšenia úrokového rozpätia. Naopak, úrokové náklady klienta poklesli v roku 2012 v absolútnej hodnote o 839,89 EUR. Dokonca dopad nami realizovanej úpravy úrokového rozpätia v roku 2012 neprekročil hodnotu priemernej celkovej úrokovej sadzby u klienta ani v roku 2013 v porovnaní s rokom 2011. V roku 2013 predstavovala priemerná úroková sadzba hodnotu len 3,22 % p. a. Z toho dôvodu banka nevidí opodstatnenie nesúhlasu klienta s vašim ročným vyúčtovaním nákladov na údržbu a opravy bytového domu ako dôsledku neprimeraného prehodnotenia miery rizika klienta.“ Žalobca v dovolaní prízvukoval, že z tejto odpovede žalovaného nie je zrejma výška bezdôvodného obohatenia ani skutočnosť, ktorá by oprávňovala žalovaného k takémuto kroku, resp. postupu, preto podal podnet Národnej banke Slovenska o prešetrenie daného postupu. Z odpovede resp. stanoviska Národnej banky Slovenska z vykonaného dohľadu je zrejmé, že banka konala v rozpore s právnymi predpismi, čoho dôsledkom bolo odporúčanie, aby sa žalobca domáhal vydania bezdôvodného obohatenia súdnou cestou. Poukázal aj na komplikovanosť výpočtu výšky bezdôvodného obohatenia, k čomu bola potrebná súčinnosť žalovaného.

17. Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze zo dňa 12. mája 2020 sp. zn. III. ÚS 43/2020 konštatoval, že v prípade rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/67/2011 išlo o situáciu, kedy nebola preukázaná existencia zmluvy o pôžičke, resp. výpožičke, pričom žalobcom poukázané finančné plnenie bolo posúdené ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia (plnenie bez právneho dôvodu). Najvyšší súd konštatoval, že pre začiatok plynutia subjektívnej premľacej doby je rozhodujúci deň, keď sa oprávnený skutočne preukázateľne dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil. Oprávnený sa dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil, keď získa znalosť tých skutkových okolností, z ktorých je možné zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie vyvodiť. Žalobca poukázal čiastku žalovanej 28. augusta 2006 a podľa názoru najvyššieho súdu týmto dňom začala žalobcovi plynúť i dvojnásobná subjektívna premľacia doba v zmysle § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Žalobca v konaní nepreukázal právny dôvod poskytnutia plnenia, teda od počiatku išlo o plnenie bez právneho dôvodu, už v tomto okamihu boli žalobcovi známe všetky skutkové okolnosti potrebné na podanie žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia. Ústavný súd tiež uviedol, že uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/67/2011 a sp. zn. 5Cdo/121/2009 nedávajú odpoveď na otázku, či je namieste plynutie začiatku subjektívnej premľacej doby odvíjať od znalosti spotrebiteľa o právnej úprave zakotvujúcej bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru (uplatnenie zásady „neznalosť zákona neospravedlňuje“), ani na otázku, či za takéhoto stavu je moment, keď reálne dôjde k plneniu spotrebiteľa nad rámec istiny, rozhodujúcim z pohľadu záveru o nadobudnutí skutočnej vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia.

18. V právnej vete uznesenia zo dňa 28. septembra 2021 sp. zn. 5Cdo/29/2021, ktoré bolo v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky publikované pod č. 14/2022 Najvyšší súd Slovenskej republiky uviedol, že: „Pre určenie začiatku plynutia subjektívnej premľacej doby v prípade bezdôvodného obohatenia získaného plnením na základe spotrebiteľskej úverovej zmluvy, ktoré je bezúročné a bez poplatkov je podstatná skutočná vedomosť spotrebiteľa o tom, že nemá (nemal) plniť splátky spotrebiteľského úveru vo výške dohodnutej v úverovej zmluve.“

19. Z uvedeného vyplýva, že predmetom konania posudzovaného v dovolacom konaní najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/67/2011 boli všeobecné otázky premľania bezdôvodného obohatenia vzniknutého plnením bez právneho dôvodu, ale nie v spotrebiteľskom právnom vzťahu. V konaní sp. zn. 5Cdo/29/2021 sa dovolací súd síce zaoberal otázkou určenia počiatku plynutia subjektívnej premľacej doby v prípade bezdôvodného obohatenia získaného plnením na základe spotrebiteľskej úverovej zmluvy, vzniknutého ale v dôsledku bezúročnosti a bezpoplatkovosti spotrebiteľského úveru. Dovolací súd sa však domnieva, že jeho závery sú vo vzťahu k posudzovanému sporu (vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré malo vzniknúť neplatným navýšením úrokovej sadzby úveru v spotrebiteľskom právnom vzťahu) prejudikátorne, lebo jeho podstatou je otázka navýšenia úveru v spotrebiteľskom právnom vzťahu.

20. Posudzujúc argumentáciu dovolateľa (bod 16. tohto uznesenia) dovolací súd konštatuje, že odvolací súd sa pri posudzovaní počiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia uvedenými rozhodnutiami dôsledne neriadil, čím je daný dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP a dôvod pre zrušenie rozhodnutia odvolacieho súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 CSP). V ďalšom konaní sa odvolací súd, vychádzajúc z obsahu listu žalobcu zo dňa 26.05.2014, v odpovedi žalovaného danej listom zo dňa 24.06.2014 a z Oznámenia Národnej banky Slovenska zo dňa 25.08.2016 a z vyššie uvedeného rozhodnutia najvyššieho súdu, bude zaoberať otázkou, kedy ten, na úkor koho bezdôvodné obohatenie vzniklo, nadobudol skutočnú vedomosť o vzniku bezdôvodného obohatenia a o výške bezdôvodného obohatenia.

21. K návrhu dovolateľa na odklad právoplatnosti rozsudkov súdov nižších inštancií dovolací súd uvádza, že nezistil splnenie podmienok pre rozhodnutie podľa § 444 ods. 2 CSP, o čom v súlade s ustálenou súdnou praxou (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/144/2019 alebo 4Cdo/108/2019) nevydal samostatné rozhodnutie.

22. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.